

УДК 339.9

Л.М. Побоченко, Т.О. Аліфонська, А.О. Авраменко, Є.В.Семенов

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ ДЛЯ КНР

У статті досліджено інвестиційну привабливість України для КНР в контексті домінування Китаю в світовій економіці.

Ключові слова: інвестиційний клімат, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна експансія, інвестиційні потоки, економічне зростання.

В статье исследовано инвестиционную привлекательность Украины для КНР в контексте доминирования Китая в мировой экономике.

Ключевые слова: инвестиционный климат, прямые иностранные инвестиции, инвестиционная экспансия, инвестиционные потоки, экономический рост.

The article examines the investment attractiveness of Ukraine to China in the context of the dominance of China in the global economy.

Keywords: investment climate, foreign direct investment, investment expansion, investment flows and economic growth.

Постановка проблеми. Сучасна політична та економічна динаміка розвитку Азіатсько-Тихоокеанського регіону засвідчує потужне нарощування Китаєм національного потенціалу, що створює відповідні умови для забезпечення домінуючих позицій як на регіональному, так і на міждержавному рівнях. Протягом 2012 року Китай послідовно зміцнював свої позиції на світовому ринку, спочатку посунувши Німеччину з першого місця світових експортерів, а потім Японію з другого місця за розмірами ВВП. Протягом десяти років КНР наростила обсяг експорту в 4,9 рази, імпорту - в 4,7 рази, ВВП - більш ніж вдвічі. Також Китай посідає друге місце у світі за обсягом використаних іноземних інвестицій (загальна сума залучених за десять років іноземних капіталів наблизилася до 1 трлн. дол. США) [3].

Китай є одним з найбільших торговельних партнерів України, експорт України до КНР складає 6-8% всього експорту нашої держави. Серед пріоритетних галузей українсько-китайського співробітництва, слід зазначити нафтогазову сферу та ядерну енергетику, будівництво енергетичних об'єктів, науково-технічну та інноваційну сфери, спільні дослідження в базових та

високотехнологічних галузях, стимулювання промислового освоєння результатів наукових досліджень. Особливо слід зазначити інвестиційний потенціал українсько-китайського співробітництва.

Аналіз актуальних досліджень. Питанням, які торкаються досліджень українсько-китайського співробітництва, присвячено ряд наукових праць як українських учених: О.Білоруса, В.Будкіна, В.Гейця, Ю.Макогона, Д.Лук'яненка, Ю.Пахомова, А.Поручника, І.Пузанова, О.Рогача, А.Румянцева, В.Сіденка, А.Філіпенка, Т.Циганкової, так і зарубіжних авторів: А. Гончарука, А.Куна, Хе Вея, Лі Син Ханя, Чжу Хунь Женья, Лі Феня, Жень Фей та ін.

Разом з тим в науковій літературі відсутнє комплексне дослідження інвестиційної співпраці України з КНР в нових умовах співробітництва.

Мета статті. Метою статті є дослідження інвестиційної привабливості України для КНР в контексті домінування Китаю в світовій економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. У забезпеченні сталого економічного зростання, здійсненні структурної модернізації економіки та підвищенні її конкурентоспроможності інвестиційна діяльність відіграє ключову роль. Для розвитку двосторонніх економічних відносин між Україною та КНР забезпечення сприятливого інвестиційного клімату є питанням стратегічного значення, від реалізації якого залежить динаміка розвитку економічного співробітництва між країнами.

У 2012 році Китай залучив у свою економіку 111,72 млрд. дол. США у вигляді прямих іноземних інвестицій, що на 3,7% менше, ніж на рік раніше. У Китай стала менше вкладати об'єднана Європа на тлі власних проблем, хоча і продовжує залишатися другим найвагомим інвестором КНР; падіння становило 3,8% (6,11 млрд. дол. США). Водночас інвестиції із США зросли за рік на 4,5% (3,13 млрд. дол. США), з Японії, незважаючи на острівну суперечку, піднялися на 16,3% (7,38 млрд. дол. США). Впродовж 2012 року в КНР було зареєстровано майже 25 тисяч підприємств за участю зарубіжних інвестицій, що на 10,1% менше, ніж в 2011 році [1].

Одночасно сам Китай наростив минулого року свої інвестиції за кордон на 28,6% до 77,22 млрд. дол. США. Прямі китайські інвестиції було вкладено в нефінансові сектори економіки у близько 130 країнах світу.

Китайський Держстат оприлюднив квартальні дані щодо прямих іноземних інвестицій зарубіжних країн у КНР і китайських за кордон. У січні-березні 2013 року Китай залучив 29,91 млрд. дол. США у вигляді прямих інвестицій з динамікою їх зростання [1].

Китай активно виводить свої капітали у «зовнішній світ», як і личить другій економіці світу. У першому кварталі 2013 року прямі нефінансові інвестиції, здійснені китайськими інвесторами за кордоном, склали 23,8 млрд. дол. США, збільшившись на 44% порівняно з тим же періодом 2012 року. Тим більше, що минулого року обсяг китайських інвестицій зріс на 28,6% і склав 77,22 млрд. дол. США. При збереженні такої динаміки Китай вже в найближчому майбутньому з категорії нетто-імпортера закордонних капіталів перейде в розряд експортерів [3],(рис.1):

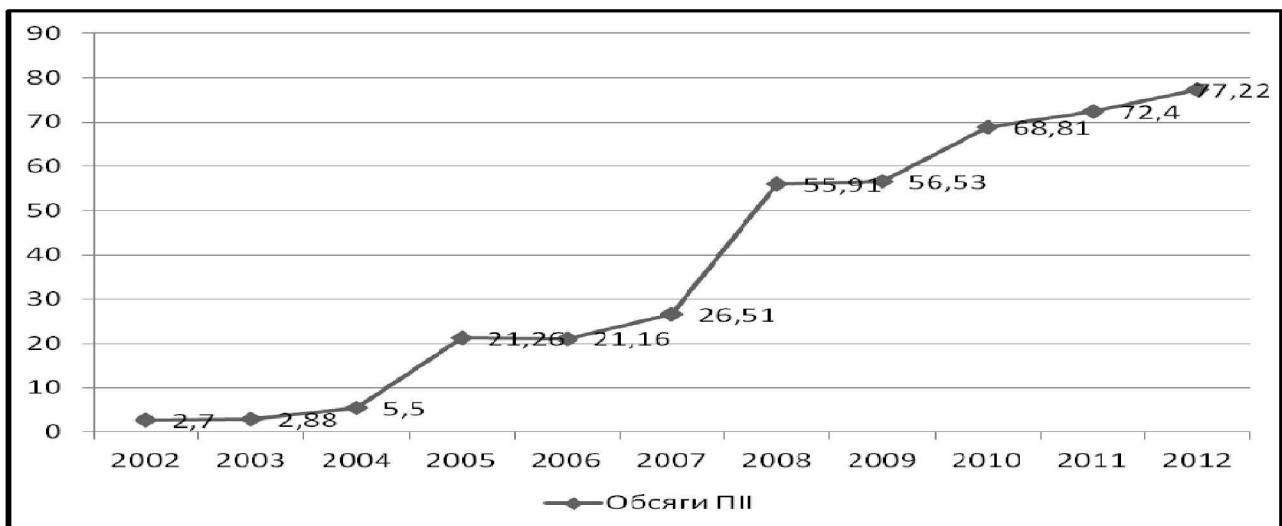

Рис. 1. Динаміка вихідних ПІІ КНР, (млрд.дол. США)

Станом на 2012 рік пропорція інвестицій з Китаю та в Китай становить 1:2. Прогнозується, що до 2015 року вхідні та вихідні обсяги інвестицій вирівнюються. Таке швидке зростання можна назвати стрімкою інвестиційною

експансією, зважаючи на те, що не так давно китайська економіка була ізольована від міжнародної економічної діяльності.

Китайські інвестиції з кожним роком все більше впливають на розвиток глобальної економіки, їхня роль буде ще помітнішою у недалекому майбутньому. Китай реалізує тактику дрібних кроків, готуючись до масштабного захоплення сировинних ринків, що йому потрібні.

Станом на кінець 2011 року загальний розмір накопичених інвестицій (сток) за кордоном склав 443,3 млрд. дол. США. В 2012 році обсяг накопичених ПІІ становив 555,44 млрд. дол. США. До 2017 року Китай планує збільшити свою інвестиційну присутність за кордоном до 560 млрд. дол. США (рис. 2.):

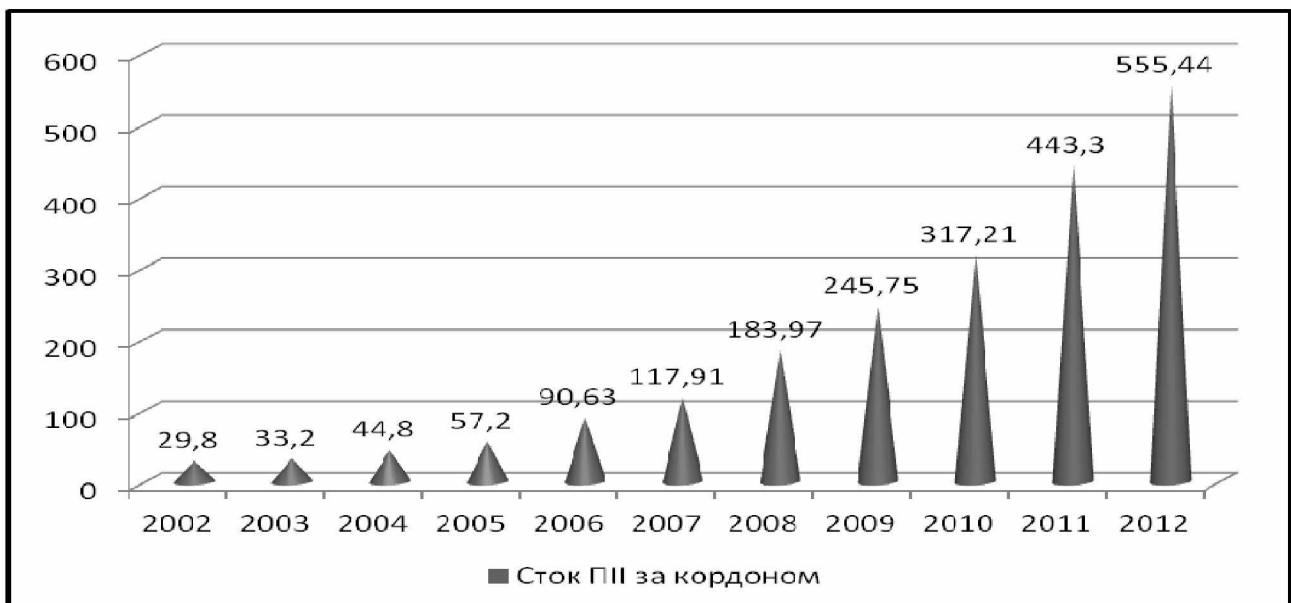

Рис. 2. Обсяг накопичених ПІІ КНР (сток) за кордоном, (млрд.дол. США)

На жаль, в більшості інвестиції спрямовані на злиття та поглинання у сфері сировинних ресурсів, а не на побудову нових проектів. Наприклад, 70% загального обсягу китайських інвестицій до Австралії приходить на капіталовкладення у видобувну промисловість, що спонукає уряд Австралії законодавчо обмежити китайську інвестиційну присутність у цій сфері.

Економіка КНР, що показує стрімке зростання, потребує великих ресурсів для підтримки цього зростання. Це можна назвати основною мотивацією

сучасної інвестиційної стратегії. Існує важливий причинно-наслідковий зв'язок між інвестуванням за кордон та диверсифікацією валютних резервів КНР, що на кінець 2012 року становили 3,2 трил. дол. США (1,2 трил. дол. США вкладені в держоблігації США, приблизно 25% резервів в європейській валюті). Практика показує, що Китай наполягає на виконанні своїх умов в обмін на великі капіталовкладення в економіку. Прикладом є покупка активів проблемних країн Єврозони – Греції, Іспанії, Португалії на мільярди доларів. В обмін висунуто вимоги: вільні умови для китайських інвестицій, зняття обмежень на експорт високотехнологічної продукції з ЄС в Китай, визнання китайської економіки як ринкової. Майже немає сумнівів, що з часом ці вимоги будуть задоволені [3].

Географічно китайські інвестиції (включаючи інвестиції з Гонконгу) присутні на всіх континентах. За даними Heritage Foundation китайські інвестиції за обсягом переважають у Латинській Америці та Південній Африці, однак більшість реалізованих проектів злиття та поглинання зафіксована в Австралії та США (період 2000-2012 років).

Якщо розглянути інвестиційні потоки у розрізі країн, то десятка найкрупніших реципієнтів китайських інвестицій буде виглядати наступним чином: Гонконг, Кайманові острови, Британські Віргінські острови, Австралія (Китай – торговельний партнер №1), Південна Африка (є воротами для китайських інвестицій до інших африканських країн Китай) – найбільший торговельний партнер, Сінгапур, США – (Китай – інвестор №3 (після Канади та Європи)), Канада, Росія та М'янма (Китай є інвестором №1) [1].

Враховуючи швидке економічне зростання Китаю та, як наслідок, надлишок фінансових ресурсів у цій країні актуальним залишається питання залучення китайських інвестицій в економіку України. Україна є привабливою для інвестицій, з огляду на геополітичне розташування, розгалужену транспортну систему, наявність одного з найбільших в Європі науково-промислового комплексу, доступ до ринків СНД та Євросоюзу.

Серед найбільш інвестиційно привабливих для китайських інвесторів

секторів української економіки є сільське господарство, переробна промисловість, ядерна енергетика, житлове будівництво та телекомунікації.

За даними Держкомстату України, станом на 01.01.2013 року в економіку України залучено 18,79 млн. дол. США китайських інвестицій. За 2012 рік відбувся приріст китайських інвестицій в українську економіку в обсязі 3 569 тис. дол. США. Загалом, обсяги китайських інвестицій в загальному обсязі прямих іноземних інвестицій в економіку України займають незначну частку.

Станом на початок 2013 року на території України працювало 87 підприємств з китайським капіталом. Найбільший обсяг інвестицій з Китаю надійшов до української промисловості (42,4 % від загального обсягу китайських інвестицій); операції з нерухомим майном, орендою, інжинірингом (21,6 %); торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів (15,4 %); сфери діяльності готелів та ресторанів (1,2 %); діяльність транспорту та зв'язку (3,5 %) та сільське господарство, мисливство, лісове господарство (7,4 %) [2].

Найбільші обсяги китайських інвестицій залучено до підприємств м. Києва, Дніпропетровської, Харківської, Донецької, Луганської, Миколаївської, Закарпатської, Запорізької областей та м. Севастополя.

Двостороннє інвестиційне співробітництво поки що, не відповідає можливостям Китаю і потребам України. Нарощування обсягів імпорту з КНР не супроводжується активізацією інвестиційного співробітництва (0,03 % у загальному обсязі залучених прямих іноземних інвестицій), українські інвестиції в КНР також практично відсутні [2], (див. Рис. 3).

Китай значно домінує у сфері інвестиційного співробітництва з Україною. Частка іноземних інвестицій у економіку України є порівняно незначною і за 2006-2013 роки коливається навколо позначки 0,03 - 0,1 %. Натомість частка українських інвестицій в економіку Китаю у 2008-2013 роках складала всього 0,01 %, тобто зменшилась у 20 разів проти 2006-2007 років. Така динаміка обумовлюється нижчою інвестиційною активністю України порівняно з Китаєм [2].

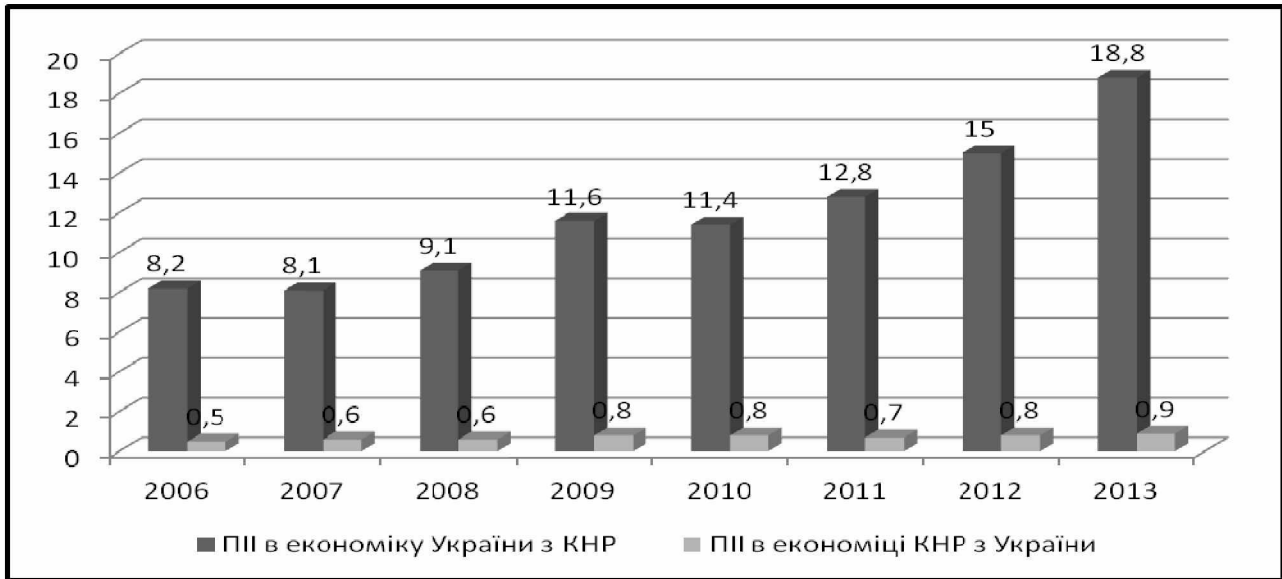

Рис. 3. Обсяги іноземних інвестицій між Україною та Китаєм та їх питома вага у сукупних іноземних інвестиціях у цих країнах, (млн. дол. США)

Абсолютний розмір прямих іноземних інвестицій, що надійшли в економіку України з Китаю стабільно зростає. Загалом за аналізований період він збільшився з 8,2 до 18,8 млн. дол. США, тобто на 60%. Переважна кількість китайських інвестицій спрямовувалась на отримання контролю над родовищами українських природних ресурсів. Наприклад, у 2011-2012 роках Китай націлений на отримання контролю над Великотокмацьким родовищем марганцевих руд за 1 млрд. дол. США – таким чином КНР зможе вдвічі зменшити свою потребу в їх імпорті, в тому числі і з України. Станом на 01.01.2013 обсяг інвестицій з України в Китай становить 886,0 тис. дол. США. За 2012 рік українські інвестиції в китайську економіку не надходили [2].

Одним з моментів, які гальмують прихід великого китайського капіталу на український ринок, є те, що прагматичні китайці не поспішають вкладати гроші у країну, не будучи твердо впевненими у стабільності політичної та економічної ситуації в ній. Крім того, на відміну від західних партнерів, яким вже давно зрозуміла форма державно-приватного співробітництва, китайські компанії та фінансові структури (принаймні великі, а саме з ними і має намір працювати уряд України), за традицією вимагають під свої проекти державні

гарантії. Вони вважають, що цим можуть забезпечити свої вкладення на випадок «зміни вітру». Тим часом, Україна таких гарантій може дати дуже обмежену кількість і робить це вкрай неохоче.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, можемо зробити висновок, що китайські інвестиції в економіку України насамперед спрямовані на забезпечення економічних вигод Китаю. Можливий позитивний ефект нівелюється звільненням від оподаткування китайських компаній та необхідністю збільшення китайського імпорту. Звичайно, разом з інвестиціями Україна запозичить китайський досвід у сфері будівництва зазначених об'єктів, що безпечно має позитивний ефект. Разом з тим, реалізація проектів суттєво погіршить становище національних товаровиробників зазначеного обладнання на внутрішньому ринку. Зменшення негативного впливу іноземних інвестицій на економіку України можливе завдяки зміні умов їх отримання.

Отже, найважливішим завданням на сучасному етапі є суттєве залучення китайських інвестицій у реальний сектор української економіки та здійснення великих інфраструктурних та енергетичних проектів. Науково-технічне співробітництво залишається резервом якісного та кількісного покращення структури двостороннього товарообміну, поступового відходу від сировинного характеру українського експорту до Китаю.

Література

1. <http://www.mfa.gov.ua/china> – Офіційний сайт Посольства України в КНР.
2. <http://www.me.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.
3. Китай став лідером світової торгівлі [Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: <http://www.epravda.com.ua/news/2013/02/11/360852/>.